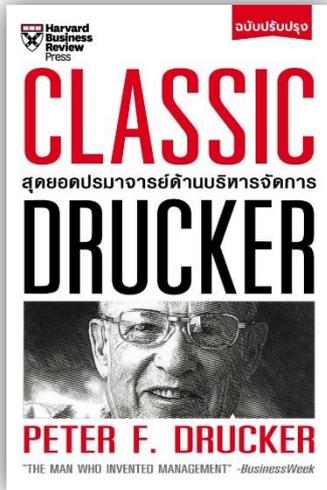

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

Peter F. Drucker. (2020). *Classic Drucker*
สุดยอดปรมาจารย์ด้านบริหารจัดการ (ฉบับปรับปรุง) แปลโดย
วีรวิธ มาฆะศิริรานนท์. กรุงเทพมหานคร: เอ็กชเปอร์เน็ท.
จำนวน 408 หน้า

ศุภกานต์ โสภภาพร*
(Suphakarn Sophaporn)

หากมองกลับไปดูพัฒนาการ/วิวัฒนาการของรัฐ
ประศาสนศาสตร์จะเห็นว่าการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของ
ศาสตร์นี้โดยอิงมโนทัศน์ว่าด้วยกระบวนทัศน์ (Paradigm) เป็น

วิธีการหนึ่งที่ทำให้เห็นความเป็นมา แนวคิด/ทฤษฎี รวมไปถึงนักคิดคนสำคัญของศาสตร์รัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงทุกวันนี้ได้เป็นอย่างดีและง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งเจ้าตำรับตำราในเรื่องนี้คงหนีไม่พ้น Nicholas Henry โดยงานเขียน Paradigms of Public Administration ของเขาถือได้ว่าเป็นรากฐานของการศึกษาพัฒนาการ/วิวัฒนาการของศาสตร์นี้เลยก็ว่าได้ โดยจะเห็นได้จากผลงานเขียนดังกล่าวเป็นต้นมา เมื่อมีการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของรัฐประศาสนศาสตร์ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะอ้างอิงถึงงานชิ้นนั้น ทว่าน่าเสียดายที่ยุคหลัง Nicholas Henry แม้แวดวงวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์จะมีการนำเสนอผลงานในแง่ของการจัดหมวดหมู่องค์ความรู้หรือกล่าวถึงพัฒนาการ/วิวัฒนาการของศาสตร์นี้ โดยอาจแบ่งตามยุคสมัยด้วยการใช้กรอบช่วงเวลา หรือกรอบขอบเขต/จุดเน้น (Locus/Focus) ในการอ้างอิงอย่างเสมอมา แต่เมื่อมองดูแนวคิด/ทฤษฎี รวมไปถึงเหล่าบรรดานักคิดที่แวดวงวิชาการกล่าวถึง กลับยังคงวนเวียนอยู่กับสิ่งที่ Nicholas Henry เสนอเอาไว้ว่าครั้งศตวรรษที่แล้ว ดังนั้น ผู้วิจารณ์จึงเห็นว่าหนังสือ Classic Drucker สุดยอดปรมาจารย์ด้านบริหารจัดการ (ฉบับปรับปรุง) ของ Peter F. Drucker จึงน่าจะเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการที่แวดวงรัฐประศาสนศาสตร์จะขยายขอบเขตการศึกษาในศาสตร์การบริหารออกไปให้ครอบคลุมประเด็นท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยภายใต้พลวัตของศตวรรษที่ 21

ก่อนที่จะกล่าวถึงเนื้อหาของหนังสือโดยสังเขป ผู้วิจารณ์ขอกล่าวถึงผู้เขียนสักเล็กน้อย เพื่อที่ผู้อ่านหลายท่านอาจจะนำไปขบคิดต่อว่าเหตุใดชายผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ไม่ถูกนับรวมเป็นนักคิดคนสำคัญของศาสตร์อย่างรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งในคำนำของสำนักพิมพ์เอ็กชเปอร์เน็ท ผู้เป็นเจ้าของ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี

ลิขสิทธิ์หนังสือแปลเล่มนี้ให้ความเห็นเอาไว้โดยสรุปว่า Peter F. Drucker จัดเป็นปรมาจารย์ในลำดับต้นๆ ที่นักบริหารและนักวิชาการด้านการบริหารจัดการทั่วโลกให้การยอมรับ เขาได้รับสมญานามว่า “บิดาแห่งศาสตร์ทางการบริหารจัดการ” ด้วยการเป็นนักเขียนที่มีตำราวิชาการถึง 25 เล่ม การเป็นที่ปรึกษาในองค์กรขนาดใหญ่ทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านที่เขาถนัด ตลอดจนเป็นผู้มีคุณูปการต่อแวดวงวิชาการที่หาตัวจับได้ยากในฐานะการเป็นอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษให้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ แม้ในวัยถึง 90 ปี เขาก็ยังคงบรรยายแก่นักบริหารอยู่อย่างสม่ำเสมอ ขณะที่บรรณาธิการของ Harvard Business Review Press ผู้ซึ่งรวบรวมผลงานทางความคิดที่ยอดเยี่ยมของเขาผ่านบทความมากถึง 38 บทความ โดย 15 บทความในจำนวนดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นสุดยอดของ Drucker ซึ่งถูกรวบรวมไว้ในหนังสือเล่มที่กำลังวิจารณ์อยู่ขณะนี้ได้ให้ความเห็นโดยสรุปว่า ในยุคก่อน Drucker คำว่า “บริหารจัดการ” ยังคงเป็นเพียงแคคำขยาย เช่น นักบริหารจัดการทั่วไป นโยบายในการบริหารจัดการ เสียเป็นส่วนใหญ่ คำศัพท์ดังกล่าวแทบไม่เคยถูกนำมาใช้ในความหมายของอาชีพ หรือตัวตนของความรู้ที่แท้จริงเลย อย่างไรก็ตาม ผลงานของ Drucker ไม่เพียงแต่หลายความยากลำบากเพื่อก้าวไปสู่ความรู้สาขาใหม่เท่านั้น แต่เขายังทำการปลุกฝังแนวความคิดที่เป็นประโยชน์จำนวนมากให้กับสาขาความรู้ดังกล่าว มากไปกว่านั้น ความมหัสจรรย์เหล่านี้เป็นการแสดงถึงพรสวรรค์อันยิ่งใหญ่ในชีวิตการทำงานของเขาถึง 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ พรสวรรค์ในการตั้งคำถามที่เหมาะสม พรสวรรค์ในการมองเห็นองค์การในภาพรวม และพรสวรรค์ในการกำหนดเหตุผลได้ทั้งการพิจารณาจากเหตุผลและพิจารณาจากหลักการทั่วไป เหนือสิ่งอื่นใด ด้วยความที่ Drucker เป็นนักทฤษฎีที่ไม่ยอมอดทนอยู่กับสิ่งที่ไม่สามารถทำได้จริง ดังนั้น ไม่ว่าบทความของ Drucker จะเต็มไปด้วยการเรียนรู้ที่เป็นเลิศเพียงใดก็ตาม แต่สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในบทความของเขาก็คือ มันสามารถนำมาใช้งานได้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้ใครจะกล่าวถึงผู้เขียนท่านนี้อย่างไร มันก็คงไม่เท่ากับการที่เราได้มาอ่านหนังสือของเขาด้วยตัวเอง ดังนั้น จากนั้นไปจึงเป็นการกล่าวถึงเนื้อหาโดยสังเขปของหนังสือด้วยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ หน้าที่ความรับผิดชอบของนักบริหารจัดการเป็นส่วนแรก และโลกของผู้บริหารเป็นส่วนที่สอง โดยในส่วนแรกจะประกอบไปด้วยบทความทั้งสิ้น 7 บทความ ขณะที่ส่วนที่สองประกอบไปด้วยบทความจำนวน 8 บทความ ทั้งนี้ แต่ละบทความ จะถูกนำเสนอโดยแยกออกเป็นแต่ละบท ดังนี้

ส่วนที่ 1 หน้าที่ความรับผิดชอบของนักบริหารจัดการ

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอบทความที่กล่าวถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของนักบริหารจัดการ โดยเริ่มจาก **บทที่ 1 การบริหารจัดการตัวเอง** ซึ่งเป็นข้อเขียนที่ถูกถ่ายทอดในรูปแบบที่คล้ายกับบทสนทนาที่ชวนให้ผู้อ่านสอบทานถึงจุดแข็ง ค่านิยม ความเหมาะสม การทำงาน รวมไปถึงเตรียมความ

พร้อมเข้าสู่ชีวิตครึ่งหลังของตนเอง ส่วนใน **บทที่ 2 ทฤษฎีทางธุรกิจ** ที่เป็นการมองหารากฐานวิฤติของ บริษัท รวมไปถึงองค์การไม่แสวงหาผลกำไรอย่างสหภาพแรงงาน โรงพยาบาล หน่วยงานรัฐบาล แม้กระทั่งพิพิธภัณฑ์และโบสถ์ที่เคยประสบความสำเร็จในอดีตพบว่าตนกำลังตกอยู่ท่ามกลางความสับสนและปัญหาที่ดูเหมือนจะไม่สามารถรับมือได้ พร้อมกับให้ข้อเสนอที่ชาญฉลาดในการออกจากวิฤติดังกล่าว ขณะที่ใน **บทที่ 3 การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ** จะเป็นการกล่าวถึงลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจที่เป็นระบบอันประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่ได้รับการระบุเอาไว้อย่างชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้บริหารจัดการสามารถคาดหวังได้ว่าพวกเขาจะทำการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อองค์การโดยรวม ยกเว้นการดำเนินงาน และเสริมสร้างความเป็นนักบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของตนเองให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นได้อย่างไร ส่วนใน **บทที่ 4 พวกเขาไม่ใช่ลูกจ้าง พวกเขาคือคนทำงาน** เป็นการเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ธรรมดาในโลกธุรกิจที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก ทว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกลับก่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก แม้กระทั่งหลายๆ อย่างที่เราเห็นในปัจจุบันก็เกิดขึ้นจากพลวัตอันนั้น ขณะที่ใน **บทที่ 5 วิธีการตัดสินใจเกี่ยวกับ “คน”** จะกล่าวถึงหลักการพื้นฐาน ขั้นตอนการตัดสินใจ และผลอันเกิดจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดเกี่ยวกับผู้คน ส่วนใน **บทที่ 6 การสร้างนวัตกรรมในองค์การ** จะมีการกล่าวถึงความหมายของนวัตกรรมอันเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมสำหรับความเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนั้น ในบทนี้ยังกล่าวถึงแหล่งที่มาของนวัตกรรมทั้งที่มาจากภายในและภายนอกองค์การ ตลอดจนกล่าวถึงหลักการสำคัญของนวัตกรรม และบทสุดท้ายในส่วนนี้ก็คือ **บทที่ 7 การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางธุรกิจ** ที่กล่าวถึงงานที่แท้จริงของนักบริหารจัดการที่จำเป็นต้องต่อสู้กับปัญหา เพื่อเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจให้เพิ่มขึ้นอย่างเป็นระบบด้วยการวางแผน การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจเครื่องมือที่พวกเขาต้องใช้ ตลอดจนกล่าวถึงหน้าที่ที่สำคัญที่สุด นั่นคือ การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติมากกว่าการรู้แจ้งในความรู้และการมีเพียงข้อมูลเชิงลึกเท่านั้น

ส่วนที่ 2 โลกของผู้บริหาร

ในส่วนนี้จะเน้นถึงสภาพแวดล้อม รวมถึงความเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ผู้บริหารจัดการหรือการบริหารจัดการจำเป็นต้องเผชิญและรับมือกับความท้าทายดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่ **บทที่ 8 ข้อมูลที่ผู้บริหารต้องการอย่างแท้จริง** ที่กล่าวถึงเครื่องมือ รวมไปถึงแนวความคิดที่อยู่เบื้องหลังเครื่องมือเหล่านั้น เพื่อนำมาซึ่งระบบข้อมูลสารสนเทศที่นำไปสู่การวินิจฉัยธุรกิจ กำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจ และทำการตัดสินใจเชิงธุรกิจได้ ขณะที่ใน **บทที่ 9 เคล็ดลับผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ** กล่าวถึงข้อปฏิบัติ 8 ประการ (และกฎที่เรียบง่ายที่สุด ทว่าสำคัญที่สุดอีกประการ) ที่ทำให้นักบริหารจัดการกลายเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ส่วนใน **บทที่ 10 การมาถึงขององค์การรูปแบบใหม่** ที่เผยให้

เห็นถึงวิวัฒนาการขององค์การที่เป็นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1895 กระทั่งก้าวเข้าสู่ช่วงที่ 3 ของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นองค์การที่ตั้งอยู่บนฐานของสารสนเทศเป็นสำคัญ ตลอดจนการประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เป็นจำนวนมาก ส่วนใน **บทที่ 11 สังคมใหม่ขององค์การ** ได้กล่าวถึงภาพรวมของความท้าทายที่เกิดกับโลกในสมัยของ Drucker ซึ่งแม้แต่ทุกวันนี้ความท้าทายดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดสภาวะกลืนไม่เข้าคัลายไม่ออกหลายๆ เรื่องที่โลกในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญ อย่างไรก็ตาม แม้ใน **บทที่ 12 ความท้าทายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพ** จะถูกเขียนก่อนบทที่ 11 หนึ่งปี กล่าวคือ ค.ศ. 1991 ทว่าในบทนี้กลับกล่าวถึงเรื่องเฉพาะเจาะจงก่อนที่จะกล่าวถึงภาพรวมเช่นในบทก่อนหน้า ซึ่งในบทที่ 12 จะเป็นการกล่าวถึงความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเพียงประการเดียวที่นักบริหารจัดการในประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกต้องเผชิญหน้า นั่นคือ การเพิ่มความสามารถในการผลิตหรือผลิตภาพจากพนักงานบริการ หรือพนักงานที่มีความรู้ มากไปกว่านั้น ในบทนี้ Drucker ยังให้ความเห็นในเชิงคำพยากรณ์เอาไว้ด้วยว่า ความท้าทายนี้จะเป็นความท้าทายที่จะครอบงำการบริหารจัดการไปอีกหลายทศวรรษข้างหน้า อีกทั้งยังจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดสมรรถนะในการแข่งขันของบริษัททั่วไป รวมไปถึงเป็นพื้นฐานที่โยงใยสภาพสังคมและคุณภาพชีวิตในประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายอีกด้วย ส่วนใน **บทที่ 13 สิ่งที่ธุรกิจสามารถเรียนรู้ได้จากองค์การที่ไม่หวังผลกำไร** จะเป็นการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงอาสาสมัครจากกลุ่มคนทั่วไปที่มีความตั้งใจดีให้กลายมาเป็นพนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมืออาชีพแต่ไม่ได้รับผลตอบแทน กล่าวถึงพันธกิจที่ชัดเจน รวมไปถึงความเอาใจใส่บรรดาพนักงานขององค์การไม่แสวงหาผลกำไร เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งซึ่งองค์การในภาคธุรกิจจำเป็นต้องเรียนรู้ ขณะที่ **บทที่ 14 การบริหารจัดการและงานของโลก** อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายๆ อย่างในแต่ละยุคสมัย และปิดท้ายด้วยบทสัมภาษณ์ Peter F. Drucker โดย ที. จอร์จ แฮร์ริส ใน **บทที่ 15 นักบริหารหลังยุคทุนนิยม**

บทสรุป

หากอ่านจากเนื้อหาโดยสังเขปข้างต้น ผู้อ่านส่วนหนึ่งก็คงเห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแนวบริหารจัดการภาคธุรกิจที่มุ่งแสวงหาแต่เพียงผลกำไร อีกทั้งยังไม่ให้ความสำคัญกับภาคประชาชน รวมถึงไม่เข้าใจในส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับภาครัฐ ดังนั้น จึงเหมาะสมแล้วที่ชายผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ไม่ถูกนับรวมเป็นนักคิดคนสำคัญของศาสตร์นี้ แต่ถึงจะว่าอย่างนั้นก็เหอะ เราก็ไม่ควรลืมเช่นกันว่าในแทบจะทุกขั้นตอนหรือทุกระบวนการของการบริหารงานภาครัฐหรือรัฐประศาสนศาสตร์ในแง่ของการปฏิบัติจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความรู้ในด้านการบริหารจัดการที่มีใช้เพียงแค่นี้เท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบของผู้บริหารเพียงไม่กี่คน ทว่าข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างชั่วคราว/ลูกจ้างตามโครงการ รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนในการดำเนินงานทุกคนจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ดังกล่าว เพื่อให้แต่ละงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มากไปกว่านั้น คงเป็นอะไรที่มีตบอดเกินไปที่จะเห็นเพียงว่าองค์ความรู้

ในศาสตร์การบริหารอย่างรัฐประศาสนศาสตร์เป็นความรู้ที่ศักดิ์สิทธิ์อันไม่อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือทำลายได้ ด้วยความเป็นความรู้ที่สมบูรณ์ที่สุดในการจะใช้บริหารงานภาครัฐ ดังนั้น การขยายขอบเขตการศึกษาการบริหารจัดการโดยมองในมุมมองที่กว้างขวางขึ้นผ่านกรอบความคิดของ Peter F. Drucker จึงน่าจะเป็นประตูบานแรก (แม้จะไม่ใช่บานเดียว) ที่ช่วยให้รัฐประศาสนศาสตร์สามารถอธิบายรวมถึงแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้นในยุคสมัยได้